

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

підготовки бакалавра

спеціальності 012 Дошкільна освіта

освітньо-професійної програми Дошкільна освіта

Силабус освітнього компонента «Педагогічна етика вихователя закладу дошкільної освіти» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта, за освітньою програмою «Дошкільна освіта»

Розробник: Мельник Ірина Миколаївна, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Семенова Н. І.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

(Семенов О. С.)

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	01 Освіта 012 Дошкільна освіта	Вибіркова
Кількість годин/ кредитів 150/5	01 Освіта/Педагогіка, 012 Дошкільна освіта, 012 Дошкільна освіта перший (бакалаврський)	Рік навчання - 4
		Семестр - 7
		Лекції - 10 год.
		Практичні - 20 год.
		Самостійна робота - 110 год.
		Консультації - 10 год.
ІНДР: немає		Форма контролю: залік
Мова навчання	українська	

II. Інформація про викладача

Мельник Ірина Миколаївна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Контактна інформація: 0502622028, 0671243498, imelnyk68@gmail.com Melnik.Irina@vnu.edu.ua

Дні занять – <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

2. АНОТАЦІЯ.

Силабус ОК «Педагогічна етика вихователя ЗДО» складена відповідно до освітньо-професійної підготовки бакалаврів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Курс передбачає дати студентам розуміння понять про: основні етичні концепції; визначення етичних проблем і дилем; кваліфікаційні вимоги до професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти; моделі прийняття етичних рішень; цінності, принципи, ролі працівника ЗДО; існуючі кодекси етики українського педагога; особливості професійного спілкування. Після вивчення курсу студенти повинні *вміти*: визначати професійно важливі якості вихователя, які мають моральну природу. досліджувати систему зовнішніх та внутрішніх факторів, що визначають професійну поведінку вихователя ЗДО; визначати співвідношення структури особистості педагога з вимогами до його професійної діяльності; аналізувати та оцінювати професійну поведінку й діяльність педагогів. здійснювати діагностику, самооцінку та регулювання власної професійної поведінки та діяльності; оцінювати індивідуальний ступінь розвитку норм професійної етики; виявляти та аналізувати типові помилки професійної поведінки вихователя ЗДО, що пов'язані з порушенням норм педагогічної моралі; виявляти, аналізувати несприятливі фактори та негативні наслідки, помилкові, афектні дії у педагогічній діяльності.

1. Пререквізити (*Педагогіка загальна, Дошкільна педагогіка, Вступ до спеціальності*)
2. Постреквізити (*Порівняльна педагогіка, Інноваційні педагогічні технології, Методичний супровід освітньої діяльності у ЗДО*).
3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою і завдання освітнього компонента. Мета і завдання - формування у здобувачів освіти моральних цінностей професії вихователя дітей дошкільного віку через засвоєння її нормативних засад, розвиток і саморозвиток професійної етичної культури.

Основними завданнями вивчення ОК є:

- сформувати усвідомлення важливості етичних принципів та норм у педагогічній діяльності вихователя ЗДО;
- розкрити соціальну значущість дотримання вихователем дітей дошкільного віку педагогічної етики, оволодіння професійно-етичними якостями;
- ознайомлення майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти з принципами та нормами педагогічної етики;
- розкрити особливості етичної поведінки в процесі розв'язання педагогічних проблем;
- розвивати навички регулювання власної поведінки в різноманітних ситуаціях професійної діяльності.

4. Результати навчання (компетентності).

Таблиця 2

<p>Загальні компетентності (КЗ)</p>	<p>КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.</p> <p>КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p>
<p>Спеціальні (фахові компетентності) (КС)</p>	<p>КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.</p> <p>КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).</p> <p>КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.</p> <p>КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.</p> <p>КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.</p> <p>КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.</p> <p>КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.</p> <p>КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.</p>

Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання (ПР)	ПР-06 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.
	ПР – 08 Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.
	ПР – 09 Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.
	ПР -11 Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.
	ПР-15 Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.
	ПР-17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно - і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

Soft skills: (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»).

1. **Системне, аналітичне та критичне мислення** (здатність знаходити та аналізувати факти, події, зміни, визначати пріоритетні та другорядні елементи у системі).
2. **Дитиноцетризм у роботі вихователя** (сприймання дитини як цінності, розуміння її потреб та швидкий підбір оптимальних педагогічних рішень для їх задоволення).
3. **Комунікативні навички** (готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу).
4. **Навички командної роботи** (здатність до роботи з оточуючими людьми, до ведення переговорів, до досягнення компромісів).
5. **Лідерство** (здатність очолити групу, вести її за собою, нести відповідальність за колективну діяльність, у т.ч. за невдачі).
6. **Креативність** (потреба у творчості та естетичний смак).
7. **Адаптивність та крос-функціональність** (здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються та є непередбачуваними, оперативно вирішувати освітні завдання в кризових умовах).
8. **Емоційний інтелект** (здатність розпізнавати емоції у себе та інших людей, розуміння причин зміни емоційного стану, здатність приборкувати емоції)

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації: словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, платформа Zoom, Moodle, Office 365), пояснення, розповідь, бесіда; наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом науково-педагогічного викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5) Інтерактивні методи навчання, методи розвитку критичного мислення.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій успіху.

5. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю/Бали
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Загальні засади педагогічної етики						
Тема 1. Моральна культура і духовна творчість педагога	10	1	2	6	1	10 /ДС
Тема 2. Джерела педагогічної етики	10	1	2	6	1	10 /ДБ
Тема 3. Предмет, структура, функції і завдання педагогічної етики	9	1	2	6	-	10/УО
Тема 4. Структура моральної свідомості особистості педагога	10	1	2	6	1	10/ДБ
Тема 5. Принципи педагогічної моралі	9	-	2	6	1	10/ДС
Тема 6. Основні категорії педагогічної етики	9	-	2	6	1	10/УО
Разом за I модуль	57	4	12	36	5	60 б.
Змістовий модуль 2. Етика педагогічної діяльності вихователя ЗДО						
Тема 7. Моральна самосвідомість особистості вихователя закладу дошкільної освіти	15	2	2	10	1	10/ДБ
Тема 8. Роль і місце вчинку в моральній діяльності вихователя ЗДО	13	-	2	10	1	10/ДС
Тема 9. Співвідношення моральних цілей і засобів у педагогічній діяльності	11	1	-	10	-	-
Тема 10. Мотивація і наслідки моральної діяльності педагога ЗДО	12	1	-	10	1	-
Тема 11. Вихователь як суб'єкт моральних відносин в ЗДО	13	1	2	10	-	10/УО
Тема 12. Культура спілкування педагога в системі моральних відносин	14	1	2	10	1	10/РМГ
Тема 13. Етичний кодекс українського педагога	15	-	-	14	1	-
Разом за II модуль	93	6	8	74	5	40 б.
Види підсумкових робіт	-					-
Модульна контрольна робота	-					-
ІНДЗ (за наявності)	-					-
Інше (вказати)	-					-
Всього годин/Балів	150	10	20	110	10	100 б.

Примітки. 1/Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їх поєднання для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті в дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Таблиця 4

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	«Педагогічна етика вихователя закладу дошкільної освіти» як складова підготовки фахівця дошкільної освіти	6
2	Етичні традиції у розвитку та становленні дошкільної освіти в Україні	6
3	Професійна етика вихователя дошкільної освіти	6
4	Етичні принципи в дошкільній освіті	6
5	Поняття цінностей в етиці вихователя закладу дошкільної освіти	6
6	Професійно-етичний кодекс вихователя закладу дошкільної освіти	6
7	Морально-етична культура вихователя закладу дошкільної освіти	10
8	Особистісно-моральні якості працівника ЗДО	10
9	Проблеми деонтології у діяльності вихователя закладу дошкільної освіти	10
10	Етичні проблеми педагогічної діяльності	10
11	Етикет вихователя закладу дошкільної освіти	10
12	Декларація принципів толерантності	10
13	Культура спілкування педагога в системі моральних відносин	14
	Разом	110год.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Педагогічна етика вихователя ЗДО» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Політика щодо академічної доброчесності:

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, заліку заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності](#) Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування.

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування та ін.) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (після погодження з деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають і освітньому компоненту в цілому, і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом)

освітнього компонента. (сертифікати таких платформ : vseosvita. ua, Prometheus, На урок, Педрада та інших он лайн платформ) Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

V. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf

Види контролю: поточний, підсумковий. **Методи контролю:** експрес-контроль підготовки до заняття, виконання домашніх творчих завдань, поточне опитування, оцінка роботи протягом практичного заняття, оформлення результатів самостійної роботи, перевірка презентацій, доповідей.

Критерії оцінювання роботи здобувачів освіти під час семестру

Таблиця 4

Бали	Критерії оцінювання
10	Здобувач освіти повною мірою розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її доводити.
8	Загалом матеріал самостійної роботи викладений достатньо повно, але здобувач освіти припускається певних помилок при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, трапляються неточності, деякі питання розкриті неповністю.
6	Здобувач освіти неповністю розкриває питання, винесені для опрацювання, слабо розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, непослідовно.
4	Виконана робота виглядає нашвидку зробленою чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості, нерозуміння теми або невідповідність викладеного матеріалу передбаченій темі для опрацювання.
2	Оцінюється робота здобувача освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форма контролю: залік.

Питання до заліку: перелік питань до заліку пропонується здобувач освіти на початку вивчення освітньої програми, залік проходить в усній формі (опитування, захист доповідей, проєктів)

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль проводиться у вигляді заліку в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння здобувач освіти теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даного освітнього компонента, сформованості компетентностей. Максимальна оцінка з підсумкового семестрового контролю становить 100 балів. Якщо здобувач освіти за період навчання протягом семестру не набрав мінімальні 60 балів, він складає залік, відкинувши всі свої бали за поточний період, тобто має можливість набрати від 0 до 100 балів.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час підсумкових робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Авторитет педагога як фактор становлення та розвитку особистості того, хто навчається.
2. Вимоги педагогічного такту.
3. Витоки вітчизняної педагогічної етики.
4. Етапи моральної діяльності педагога.
5. Етапи становлення авторитету педагога.
6. Етичний кодекс викладача вищої школи.
7. Етичні аспекти педагогічної діяльності.
8. Етичні знання як основа формування моральних вчинків.
9. Зміст і основні елементи моральної культури педагога.
10. Істинний та вдаваний авторитет викладача вищої школи.
11. Компоненти авторитету педагога.
12. Культура і совість особистості вчителя.
13. Моральна відповідальність педагога: перспективний та ретроспективний аспекти.
14. Моральна діяльність педагога.
15. Моральна культура особистості в епоху античності.
16. Моральна культура педагога у працях В. Сухомлинського.
17. Моральна свідомість особистості. Раціонально-теоретичний та почуттєвий рівні моральної свідомості.
18. Моральна свобода особистості.
19. Моральне добро і зло.
20. Моральне самовиховання: умови та етапи його здійснення.
21. Моральний вибір педагога у конфліктній ситуації.
22. Моральний обов'язок особистості.
23. Моральний обов'язок педагога і педагогічна творчість.
24. Моральні ідеали як механізм моральної регуляції.
25. Моральні мотиви. Внутрішня та зовнішня мотивація.
26. Моральні норми. Норми-рамки, норми-заборони, норми-зразки.
27. Моральні переконання.
28. Моральні потреби особистості.
29. Моральні почуття.
30. Моральні цінності.
31. Морально-психологічні умови попередження конфліктних ситуацій.
32. Мотивація моральної діяльності педагога вищої школи.
33. Наслідки моральної діяльності педагога.
34. Об'єктивні та суб'єктивні аспекти моральних відносин.
35. Основи педагогічної справедливості.
36. Основні завдання і функції педагогічної етики.
37. Основні категорії педагогічної етики.
38. Основні ознаки педагогічного такту.
39. Основні принципи педагогічної етики.
40. Особливості морального розвитку особистості у теорії А. Макаренка.
41. Особливості функціонування моралі у педагогічному середовищі.
42. Педагогіка добра в працях І. Зязюна.

43. Педагогічна етика епохи Відродження та Нового Часу.
44. Педагогічна етика як наука.
45. Педагогічна культура, її складові.
46. Педагогічна совість.
47. Педагогічна честь та гідність.
48. Педагогічний такт, як особлива форма існування педагогічної моралі.
49. Показники авторитету педагога.
50. Показники та рівні розвитку моральної свідомості особистості педагога.
51. Предмет педагогічної етики.
52. Причини конфліктів у педагогічному середовищі.
53. Проблема моральної культури у педагогічній теорії К.Ушинського.
54. Проблема мотивації у виконанні морального обов'язку.
55. Програма морального самовдосконалення педагога.
56. Роль етичних знань у професійному становленні педагога.
57. Роль і місце вчинку в педагогічній діяльності.
58. Роль педагогічного такту та педагогічного авторитету у розв'язанні педагогічних ситуацій.
59. Роль самовиховання у розвитку особистості.
60. Свідоме і несвідоме в діяльності педагога.
61. Складові педагогічного такту.
62. Співвідношення понять «обов'язок» та «совість».
63. Стилї педагогічного спілкування. Оптимальне педагогічне спілкування.
64. Субординаційні та координаційні системи моральних відносин у педагогічному середовищі.
65. Сутність моралі.
66. Сутність морального самовиховання.
67. Сутність моральної культури.
68. Сутність та зміст поняття «моральні відносини».
69. Сутність та класифікація педагогічних ситуацій.
70. Філософські засади педагогічної етики.

VI. Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України № 33 від 12.01.2021 р. / Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 09.12.2022).
2. Блощинська В.А. Етика. Практикум: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 248с.
3. Бобир О. Етикет учителя: навчально-методичний посібник. К.: Ленвіт, 2004. 192с.

4. Васянович Г.П. Педагогічна етика: Навчально-методичний посібник. Львів: Норма, 2005. 344с.
5. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256с.
6. Гриньова В. М. Професійна етика як умова успішності трудової діяльності. *Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи*: матеріали І наук.-практ. конф. (Житомир, 26-27 квітня 2007 р.). Житомир, 2007. С. 37-38.
7. Гриньова В. Аксіологічний підхід до проблеми педагогічної культури майбутнього вчителя / В. Гриньова // Шлях освіти. 2002. № 2. С.2-6.
8. Гупан Н.М. Українська історіографія історії педагогіки. К.: АПН, 2002. 223с.
9. Дудник Н. З. Педагогічна етика: тексти лекцій; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2012. 164 с.
10. Етика ділового спілкування: Курс лекцій / Т.К. Чмут, Л.Г. Чайка. К.: МАУП, 1999. 28 с.
11. Етика соціального управління: навчальний посібник / С. О. Заветний, І. В. Карпенко, С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов, О. В. Фролова. За заг. ред. О. С. Пономарьова. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 180 с.
12. Етика: Навч. посібник / В.О. Лозова, М.І. Панов, А.О. Стасевська та ін. К.: Юрінком Інтер, 2004. 224с.
13. Етика: Навч. посібник / Т.Г. Аболіна, В.В. Єфименко, О.М. Лінчук. К.: Либідь, 1992. 328с.
14. Законодавство України про освіту: Збірник законів. К.: Парламентське видавництво, 2002. 159с.
15. Зязюн І.А. Гуманістична стратегічна теорія і практика навчального процесу: Спец. випуск / І.А. Зязюн // Рідна школа. 2000. № 8. С.12-14.
16. Комарова І. Культура педагогічного спілкування вчителя / І. Комарова // Шлях освіти. 2001. № 1. С. 31-34.
17. Лозовой В. О. Філософія. Логіка. Етика. Естетика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. // В. О. Лозовой, С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов. Харків: Право, 2009. 578 с.
18. Мартиненко С.М., Хоружа Л.Л. Загальна педагогіка. К.: МАУП, 2002. 169с.
19. Мільто Л.О. Методика розв'язування педагогічних задач: Навч. посібник. 2-ге вид., переробл. І доп. Харків: Ранок-НТ, 2004. 152с.
20. Народна педагогіка: світовий досвід / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 134с.
21. Олексюк О.М. Нормативно-регулятивні механізми духовного розвитку особистості / О.М. Олексюк // Педагогіка толерантності. 1999. С.85-87.
22. Основи етики управління: навч. посібник / О. С. Пономарьов, С. М. Пазиніч, С. О. Заветний, О.В. Фролова. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. 140 с.
23. Положення про заклад дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. № 305 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2021 р. № 86). / Кабінет міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-п#Text> (дата звернення: 09.12.2022).
24. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: підручник / Тамара Поніманська. 2-ге вид., переробл. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
25. Пономарьов О. С. Етика професійної діяльності викладача вищої школи / О. С. Пономарьов // Наука і освіта: Збірник наук. праць. Харків: НТУ „ХПІ”, 2004. С. 373-380.
26. Про дошкільну освіту: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2628-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 09.12.2022).
27. Програми розвитку дітей дошкільного віку / Департамент освіти і науки Запорізької міської ради. URL: <https://osvita.city/osvita/doskilna-osvita/programi-rozvitku-ditej-doskilynogo-viku> (дата звернення: 09.12.2022).
28. Професійна етика вчителя: час і вимоги / За аг. Ред.. Б.М. Жебровського. К., 2000. 78с.
29. Романовський О. Г. Ділова етика: Навчальний посібник / О. Г. Рома-но-вський, О. С. Пономарьов, О. М. Лапузіна. Харків: НТУ "ХПІ",
30. Романовський О. Г., Середа Н. В., Квасник О. В. Педагогічна етика: текст лекцій для студ. усіх форм навчання спец. "Педагогіка вищої освіти"; Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". Х.: НТУ "ХПІ", 2011. 58 с.

31. Романовський О.Г. Педагогічна етика: текст лекцій / Романовський О.Г., Серета Н.В., Квасник О.В. Х.: НТУ „ХПІ“, 2008. 64 с.
32. Серета Н.В. Методичні вказівки та контрольні завдання з курсу «Педагогічна етика» / Н.В.Серета, О.С. Пономарьов. Х.: НТУ «ХПІ», 2016. 48 с.
33. Синиця І.О. Педагогічний такт і майстерність учителя. К.: Радянська школа, 1981. 319с.
34. Хоружа Л. Л. Етичний розвиток педагога : навч. посіб. К. : Академвидав, 2012. 208 с.
35. Хоружа Л.Л. Педагогічна деонтологія: навч.-метод. посібник. К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. 96с.

Додаткова

1. Мельник І.М. Аспекти готовності майбутнього вчителя до педагогічного спілкування// Актуальні проблеми педагогічної освіти: європейський і національний вимір//Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (16-17 травня 2017 року, Луцьк:ФОП Покора І.О., 2017. С.174-177.
2. Мельник І.М., Заремба Л.В. Статеворольове виховання дошкільників як педагогічна проблема// Науковий журнал «Молодий вчений».- Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. №2(78), лютий, 2020. С.442-446. (Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз: Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Google Scholar, CrossRef, Index Copernicus.
3. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості. Підручник. К.: Міленіум, 2006. 346с.
4. Скрипченко Н.Ф. Формування понять етики і моралі / Н.Ф. Скрипченко // Педагогіка і психологія. 1995. № 2. С.55-58.

Інтернет-ресурси та інші джерела

1. Бібліотека Волинського національного університету: веб-сайт. URL: <http://library.lutsk.ua>
2. Міністерство освіти і науки України: веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: www.nbuv.gov.ua